Lausunto Ympäristövaliokunnalle U-jatkokirjeestä ajoneuvojen kiertotalousasetusehdotuksesta

Kierrätysteollisuuden keskeiset tavoitteet autojen kiertotalousasetukseen

Euroopan komission asetusehdotus ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta (ajoneuvojen kiertotalousasetusehdotus) edistää toteutuessaan EU:n kiertotaloutta. Esityksen mukaan:

- vähintään 25 % muovista tulee olla käytöstä poistuvaa kierrätysmuovia ja sen
- edellä mainitusta kierrätetystä muovista 25 % (eli yhteensä 6,25 %) on peräisin käytöstä poistuvista ajoneuvoista
- vähintään 30 % ajoneuvojen muovista kierrätetään

On ensiarvoisen tärkeää, että käyttöosuusvelvoitteen osalta tavoitteesta ei jousteta. Kun on kysyntää, syntyy myös tarjontaa. Käyttöosuusvelvoitetta tulee soveltaa kulutusjätteeseen eli jätteeseen, joka on syntynyt EU:ssa markkinoille saatetuista tuotteista. Sitä ei tule täyttää esimerkiksi tuotantoprosessissa syntyvästä leikkuujätteestä tai viallisista osista, joille jo nykyisin on usein jo kierrätysratkaisut eikä biopohjaisilla muoveilla.

Mikäli kierrätysmateriaaleja tuodaan kolmansista maista, tarvitaan riippumaton kolmannen osapuolen varmennus. Sertifioinnin tulee kattaa kaikki ympäristöön, ihmisten terveyteen ja sosiaalisiin näkökohtiin liittyvät tekijät.

Käyttöosuusvelvoitteiden osalta esitettyä aikataulua ei tule pidentää. Käyttöosuusvelvoitteiden asettamista tulisi laajentaa mahdollisimman nopealla aikataululla myös muille materiaaleille, kuten metalleista teräkselle ja alumiinille sekä lasille.

Kierrätysteollisuuden huomiot Suomen kantaan

Kiitämme kirjausta siitä, ettei ajoneuvojen omistajille, viranomaisille ja muille toimijoille aiheutuisi tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Tämä on ensiarvoisen tärkeä tavoite myös kierrätystoimialalle.

Soveltamisala

Kierrätysteollisuus ei vastusta soveltamisalan laajentamista, mutta yleisesti toteamme, että on tärkeää varmistaa pienempien ajoneuvoluokkien riittävä siirtymäaika ja sääntelyn kohtuullisuus.

Romuajoneuvon määritelmä ja vanhoihin ajoneuvoihin liittyvä harrastus-, kilpailu- ja liiketoiminta

Kannatamme sitä, että romuajoneuvon määrittely tehdään täsmällisesti ja että poikkeuksia voidaan myöntää esimerkiksi harrastus- ja kilpailuautoihin. On hyvä, että arvioinnin voi tehdä riippumaton ajoneuvoasiantuntija ja että ajoneuvon säilyttämisestä säädetään asianmukaisesti. On tärkeää, että sääntely ei tarpeettomasti vaikeuta vanhoihin ajoneuvoihin liittyvää harrastus- ja kilpailutoimintaa, mutta toisaalta estää väärinkäytökset käytettyjen ajoneuvojen viennissä.

Korostamme, että laitonta vientiä ei pystytä riittävästi ratkaisemaan pelkällä ajoneuvojen kiertotalousasetuksella. Digitalisaatio tuo työkaluja, mutta sekään ei vielä riitä. Laittoman viennin torjunta edellyttää laaja-alaista ja nykyistä vahvempaa yhteistyötä eri viranomaisten sekä jäsenmaiden välillä.

Kierrätysmateriaalien vähimmäissisältövaatimukset

Kannatamme asetusehdotukseen sisältyviä kierrätysmateriaalien vähimmäissisältövaatimuksia. Korostamme, että kierrätysmuovin käyttöosuusvelvoitteen tulee perustua yksinomaan kulutusjätteeseen eli jätteeseen, joka on syntynyt EU:ssa markkinoille saatetuista tuotteista. Tavoitteeseen ei tule sisällyttää ns. pre-consumer -jätettä, joka usein jo nykyisellään kiertää. Jos myös pre-consumer-jätteen sisällyttäminen hyväksyttäisiin velvoitteen täyttämiseksi, olisi vaarana, että todellinen kiertotalousvaikutus ei toteudu.

Kulutusjätteen määritelmää on ehdotettu muutettavan siten, että kierrätysmateriaalien vähimmäissisältövaatimuksen täyttämiseksi voitaisiin hyväksyä myös kolmansista maista peräisin oleva kierrätysmateriaali. Mikäli käyttöosuusvelvoite on mahdollista täyttää myös kolmansista maista peräisin olevia materiaaleja käyttämällä, on ensiarvoisen tärkeää, että niihin sovelletaan EU:n vaatimuksia vastaavia velvoitteita. Kolmansista maista tulevan kierrätysmuovin tulee täyttää EU:n sisäisiä standardeja vastaavat vaatimukset jäljitettävyyden, ilmastovaikutusten ja tuotanto-olosuhteiden osalta. Sääntely ei saa johtaa tilanteeseen, jossa EU:n markkinoille päätyy kierrätysmateriaalia, jonka alkuperä, prosessointiolosuhteet ja kestävyys jäävät epäselviksi.

Onkin myönteistä, että asetus velvoittaisi auditointiin ja sertifiointiin, sillä se varmistaa järjestelmän luotettavuuden ja reilun kilpailun. Käytännön osalta ei voi liikaa korostaa käytännön toteuttamista. Pelkät pistokokeet, joita tänne tuotaviin tuotteisiin sovelletaan tällä hetkellä, eivät lainkaan riitä.

Kierrätysteollisuus näkee myös, että käyttöosuusvelvoitteita tulee nopealla aikataululla laajentaa myös muihin materiaaleihin kuin kierrätysmuoviin. Sopivia materiaaleja olisivat eri kierrätysmetallit, esimerkiksi teräs ja alumiini sekä lasi.

Biopohjaisen muovin käyttö ajoneuvoissa

Biopohjaista muovia ei tule käyttää kierrätetyn materiaalin käyttöosuusvelvoitteen täyttämiseen. Kierrätysteollisuus ei kuitenkaan vastusta sitä, että biopohjaisen muovin käyttöä arvioidaan erikseen. On tärkeää, että biopohjaisen muovin kestävyys ympäristön kannalta arvioidaan perusteellisesti. Mahdolliset tavoitteet on kuitenkin pidettävä selkeästi erillään käyttöosuusvelvoitteista, jotta kiertotaloutta saadaan edistettyä.

Haitallisten aineiden rajoitukset

Pidämme tärkeänä, että haitallisten aineiden rajoituksia ja niitä koskevia poikkeuksia tarkastellaan johdonmukaisesti ja että akkuja koskevat rajoitukset käsitellään akkuasetuksessa. Tiedonantovelvollisuus uudelleenkäyttöä ja kierrätystä haittaavista aineista on kannatettava, mikäli se ei johda kohtuuttomaan hallinnolliseen taakkaan.

Laajennettu tuottajavastuu

Kannatamme Valtioneuvoston kantaa.

Lisäksi muistutamme, että laajennettu tuottajavastuu on perusteltu tilanteissa, joissa materiaalin arvo on negatiivinen. Laajennetun tuottajavastuun toteuttamisessa on varmistettava, että se ei estä markkinaehtoista, toimivaa kierrätysliiketoimintaa eikä synnytä yksinoikeuksia materiaaleihin tuottajayhteisöille. Tuottajavastuun tulee tarkoittaa vastuuta negatiivisen arvon jätteestä, ei yksinoikeutta sen taloudelliseen hyödyntämiseen. Tuottajayhteisöjen hallintoon ja sopimuskäytäntöihin tulee sisällyttää kiertotalouden toimijoita, jotta sääntely heijastaa alan käytännön osaamista ja monimuotoisuutta. Markkinaehtoisuus on keskeinen osa kiertotaloutta. Kilpailu jätteenkäsittelymarkkinoilla edistää myös innovointia ja resurssitehokkuutta.

Romuajoneuvoista irrotetut akut ja paristot

Kannatamme sitä, että romuajoneuvoista irrotettuihin akkuihin sovelletaan akkuasetusta. Tämä varmistaa, että akkuja käsitellään johdonmukaisesti suhteessa muuhun EU-sääntelyyn.

Seuraamukset

Kannatamme sitä, että seuraamuksia koskevat säädökset ovat selkeitä ja yhteensopivia kansallisen oikeusjärjestelmän kanssa. Sääntelyn tulee olla riittävän täsmällistä, jotta sitä voidaan tehokkaasti valvoa ja panna täytäntöön.

Säädösvallan siirto komissiolle

Nostamme esiin huolen siitä, että valmistelussa säilyy riittävä kuulemis- ja vuoropuhelumahdollisuus. Delegoituja säädöksiä voi olla perusteltua käyttää yksittäisissä teknisissä ja yksityiskohtaisissa kysymyksissä. Samalla kasvaa kuitenkin riski sille, että valmistelua ei tehdä riittävän laaja-alaisesti. Tämä on riski Suomen kaltaiselle reunavaltiolle ja siellä toimiville yrityksille, sillä valmistelussa painottuu helposti liikaa keskieurooppalainen toimintaympäristö. On myös varmistettava, että komissio ei saa toimivaltaa säädellä jäsenvaltioiden kansallisia tuottajavastuujärjestelmiä tai jätehuoltorakenteita. Jäsenvaltioiden liikkumavara tulee turvata.

Kierrätysteollisuus ry edustaa noin viittäkymmentä materiaalien keräyksessä, kierrätyksessä ja hyödyntämisessä toimivaa yritystä. Toimialan yritykset tuottavat muun muassa kiertotalouden, kierrätyksen ja jätteen hyödyntämisen palveluja maanlaajuisesti kaiken tyyppisille jätteille ja muokkaavat jätteistä erilaisia uusioraaka-aineita, biokaasua ja ravinteita muun muassa valmistavan teollisuuden, rakentamisen ja infrarakentamisen sekä maatalouden tarpeisiin.

Kunnioittaen,
Mia Nores
toimitusjohtaja

Lisätiedot: Mia Nores, p. 044 330 0928, mia.nores@kierratysteollisuus.fi